

**ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»**

**МАТЕРІАЛИ
IV Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(5 листопада 2024 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
IV Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 4
5 листопада 2024 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2024 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів IV Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (5 листопада 2024 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2024. Вип. IV. 301 с.

Організаційний комітет:

Богущ А. М.	— дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
Бабчук О. Г.	— кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
Кавиліна Г. К.	— кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
Булгакова О.Ю.	— доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
Левицька М.І.	— методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

Технічне редагування матеріалів збірника — О.І. Кисельова.

ЗМІСТ

Розділ І. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

<i>Бабчук О. Г., Фіщенко О. М. Особливості дитячих страхів.....</i>	<i>7</i>
<i>Бондаренко Т. Особливості розвитку комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку.....</i>	<i>13</i>
<i>Булгакова О. Ю., Осадча Е. В. Розвиток спостережливості у дітей старшого дошкільного віку.....</i>	<i>18</i>
<i>Державенко М. А. Виховання соціальних умінь дітей третього року життя в комунікативній діяльності.....</i>	<i>24</i>
<i>Корибут І. Ю. Особливості прояву дитячих страхів у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>29</i>
<i>Корнєва С. Особливості розвитку самостійності у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>35</i>
<i>Кримова Н. О., Мельничук М. Г. Психолого-педагогічні особливості розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>41</i>
<i>Кримова Н. О., Капліста Д. С. Агресія сучасних дітей старшого дошкільного віку: чинники та наслідки.....</i>	<i>47</i>
<i>Кудрявцева О. А., Ігнат'єва А. І. Управлінський погляд на формування знань зі сталого розвитку старших дошкільників.....</i>	<i>53</i>
<i>Кудрявцева О. А., Прокопова Г. С. Управління якістю формування родинних цінностей дошкільників засобами сюжетно-рольових ігор.....</i>	<i>60</i>
<i>Кудрявцева О. А., Чебан Ю. В. Управлінський контекст формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у НУШ.....</i>	<i>67</i>
<i>Кудрявцева О. А., Ганган І. А. Управління якістю формування соціально-комунікативних умінь старших дошкільників через ігровий простір.....</i>	<i>74</i>
<i>Магда А. Особливості прояву конфліктної поведінки у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>81</i>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

**К.психол.н., доц. Н. О. Кримова
Магістрантка М. Г. Мельничук**

Розвиток творчості у старших дошкільників є важливою частиною їхнього загального розвитку. У цьому віці діти активно досліджують навколишній світ, і творчість допомагає їм висловити свої думки та почуття.

Творчість – це психологічно складний процес, за словами К. Є. Маргітич. Сучасна наука розглядає творчість як найвищий рівень знань і як процес створення нових духовних і матеріальних цінностей. Це включає вирішення проблем, стан натхнення та прозріння людини. Енергетичний потенціал творчості розширює межі невідомого, виокремлюючи його частини та перетворюючи їх на відомі [6].

О. Є. Лобода підкреслює важливість розуміння сутності творчості як у широкому, так і у вузькому сенсі. За її словами, творчість у прямому значенні полягає у створенні нового. Проте поняття творчості передбачає особистий аспект і зазвичай використовується для опису людської діяльності. У загальноприйнятому значенні творчість – це умовний термін для позначення психічного акту, що проявляється у втіленні, відтворенні або комбінуванні даних людської свідомості у відносно новій формі, з точки зору абстрактного мислення, в художній та практичній діяльності (науковій, поетичній, музичній творчості, в образотворчому мистецтві тощо) [5].

Основні ознаки творчості виокремлює О. М. Махлай. На його думку, творчість – це діяльність, спрямована на створення суттєво нових предметів, способів діяльності, а також матеріальних і духовних суспільних цінностей. Ця діяльність відзначається оригінальністю, а також використанням нестандартних методів та засобів. До основних хара-

ктеристик творчості належить створення нових корисних комбінацій з елементів відомих предметів, способів чи засобів шляхом їх комбінування. Творчість має органічний зв'язок із пізнанням та законами дійсності. Акт творчості є водночас актом пізнання.

Л. І. Мороз та Н. О. Максимовська вважають, що творчість є не тільки індивідуальною, але й соціальною діяльністю. Соціальне оточення, культура і контекст можуть суттєво впливати на творчий потенціал людини. Підтримка з боку оточуючих, доступ до ресурсів і можливостей для експериментування є важливими факторами, що сприяють розвитку творчості.

Таким чином, творчість – це складний процес, що включає когнітивні, емоційні і соціальні компоненти, і спрямований на створення нового, оригінального і цінного продукту або рішення.

Важливим психолого-педагогічним засобом розвитку творчих здібностей у старших дошкільників є дидактичні ігри. Ці ігри, спеціально розроблені з метою навчання та розвитку творчих здібностей дітей, виконують певну дидактичну задачу, яка прихована від дитини в ігровій ситуації за ігровими діями. Багато дидактичних ігор базуються на принципі самонавчання, коли сама гра сприяє оволодінню знаннями і вміннями.

Дидактичні ігри спрямовані на:

1) розвиток пізнавальної активності, логічного мислення, активного мовлення, пам'яті та уваги;

2) стимулювання узагальнення та закріплення уявлень про явища і об'єкти довкілля, здобутих дітьми під час гри;

3) формування інтересу до різних видів дидактичних ігор (словесних, музичних, настільно-друкованих, з іграшками та предметами), навчання виділенню їх серед інших ігор, з акцентом на правилах та діях, обов'язкових для всіх гравців;

4) заохочення варіативних дій у грі та творчого самостійного вирішення ігрових завдань;

5) виховання прагнення до якісного виконання правил

та досягнення позитивного результату гри [3].

М. В. Козир та І. В. Шиденко підкреслюють, що дидактична гра – це пізнавальна діяльність, спрямована на розширення, поглиблення та систематизацію уявлень дітей про навколишній світ. Вона стимулює отримання дитиною задоволення від самостійного досягнення цілей, інтелектуальних зусиль і подолання труднощів. Дидактичні ігри головним чином сприяють розвитку творчих здібностей дошкільників, оскільки включають розумові завдання, розв'язання яких становить сенс гри.

Основою для всебічного розвитку інтелектуального, морального й естетичного компонентів у поєднанні з творчими здібностями дошкільника є театралізована діяльність. Театралізована діяльність дітей старшого дошкільного віку у вітчизняних закладах дошкільної освіти представлена переважно театралізованими іграми. Це вид діяльності, під час якого діти розігрують літературний твір у ролях, використовуючи засоби виразності (міміку, жести, інтонацію, пози). Театралізована діяльність розширює сферу пізнання дошкільнят, розвиває їх мовлення, мислення, пам'ять, увагу, акторську майстерність, а також емоційно-вольову сферу, інтелектуальні та творчі здібності.

Згідно з дослідженнями Л. А. Грицюк, М. І. Каратаєвої та Л. М. Малинич, театралізована діяльність старших дошкільників тісно пов'язана з розвитком їх мовлення і включає такі етапи:

- 1) сприйняття театрального видовища, що сприяє засвоєнню найкращих форм літературного мовлення;
- 2) театралізована гра, спрямована на активізацію словникового запасу та зв'язного мовлення, створення сюжетів;
- 3) підготовка театральної вистави, що включає репетиції та відпрацювання виразності мовлення.

Саме під час театрально-ігрової діяльності:

- 1) розвиваються творчі здібності дітей, такі як артистичність, імпровізація, здатність до перетворення; формуються

оцінні судження та збагачується кругозір;

2) удосконалюються координація рухів, жестів, пластика та міміка, розвивається виразність мовлення, включаючи ритм, дикцію та інтонаційну виразність;

3) діти опановують діалогічне та монологічне мовлення, навчаються працювати з різними театральними ляльками, озвучувати їх, передавати інтонацію та характер персонажа, виражати почуття героїв через міміку та жести, а також відтворювати сюжети улюблених казок у драматичних іграх та різних видах театральних постановок [4].

В. В. Городиська визначила обов'язкові чинники впливу театралізованої діяльності на формування творчих здібностей старших дошкільнят:

1) література – важливість художнього осмислення «картини світу» через створення духовних внутрішніх емоційно-естетичних переживань, що дозволяє дитині сприймати і розуміти зміст художніх образів;

2) музика – музичний супровід додає творчого характеру діяльності, формує ставлення до колективу та усвідомлення своєї ролі в ньому, сприяє розкриттю творчого потенціалу та розвитку естетичних смаків і уподобань;

3) хореографія – засіб творчого самовираження дитини через рухову діяльність;

4) гра – підкреслює активність дошкільника, вдосконалює його артистичність, імпровізацію, здатність до перевтілення, координацію рухів, дикцію та інтонацію [1].

З точки зору Ю. В. Грицкової, для розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку значні можливості пропонує конструювання. Під час конструювання у дітей розвивається здатність генерувати оригінальні ідеї, розвивається уява та творче мислення; вони вчаться бачити цілісний образ до частин; знаходити кілька варіантів вирішення завдань; поєднувати на перший погляд непоєднувані елементи та створювати зв'язки між елементами, які не мають нічого спільного [2].

І. М. Бушак, С. П. Кость та М. І. Пирч вважають, що повноцінний розвиток творчих здібностей дітей неможливий без музичного виховання, оскільки музична діяльність є невід'ємною частиною творчості. Розвивається рухова та інструментальна творчість, досягається достатній рівень координації. Під час засвоєння творчого досвіду діти виконують всі необхідні дії для створення цілісної та завершеної композиції. Особливо важливу роль тут відіграє українська народна музика, яка впливає на дітей як накопичення життєвих вражень і як приклад, що пробуджує музичну творчість завдяки своїм особливим якостям.

Отже, психолого-педагогічні особливості розвитку творчості у дошкільнят включають декілька ключових аспектів:

1. Вікові характеристики. У дошкільному віці діти мають високий рівень уяви і допитливості, що створює сприятливі умови у розвиток творчих здібностей. Вони можуть легко сприймати нові ідеї та концепції.

2. Емоційне сприйняття. Творчість у дітей пов'язана з емоційним забарвленням їх діяльності. Позитивні емоції сприяють активній участі у творчому процесі, а негативні можуть його ускладнювати.

3. Соціальний вплив. Діти наслідують дорослих і однолітків, тому соціальне середовище відіграє важливу роль у розвитку їх творчих навичок. Підтримка з боку батьків та вихователів є вкрай важливою.

4. Ігрова діяльність. Гра є основним способом пізнання світу для дошкільнят. Через гру діти можуть розробляти та висловлювати свої ідеї, що сприяє розвитку творчості.

5. Різноманітність методів. Використання різних педагогічних методів (ігрові технології, практичні заняття, художні форми) допомагає активізувати творче мислення.

6. Індивідуальний підхід. У кожної дитини є свої унікальні здібності та інтереси. Індивідуалізований підхід до кожної дитини у процесі навчання та виховання важливий для успішного розвитку його творчості.

Так, розвиток творчих здібностей у старших дошкільників має свої психолого-педагогічні особливості. У цьому віці діти активно досліджують навколишній світ і проявляють підвищений інтерес до нових знань та вражень. Важливо створювати умови, що стимулюють уяву та креативне мислення, надаючи дітям можливість для експериментування та самовираження. Основними засобами розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку є: ігрова та театралізована діяльність, образотворче мистецтво, музичне виховання, арт-терапія тощо. Психолого-педагогічний підхід має бути спрямований на підтримку дитячої ініціативи та самостійності в діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Городиська В. В. Розвиток творчих здібностей старших вихованців засобами театралізованої діяльності у закладах дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 45. С. 255-259.

2. Грицкова Ю. В. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-конструювання. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 12(2). С. 106-109.

3. Грицюк О. С. Музично-дидактичні ігри як засіб формування творчих здібностей дітей дошкільного віку. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. 2014. Вип. 133 (1). С. 102-108.

4. Котелянець Ю. С. Розвиток творчості дошкільників засобами театралізованої діяльності. *Витоки педагогічної майстерності*. 2020. Вип. 25. С. 106-110.

5. Лобода О. Є. Категорії «творчість» і «музичні здібності»: психологічний та педагогічний підходи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2019. Вип. 26. С. 49-54.

6. Маргітич К. Є. Теоретичне обґрунтування проблеми розвитку творчих здібностей учнів у процесі навчання української мови і літератури. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. №2. С. 145-153.